

Karel Havlíček Borovský narodil se dne 31. října 1821 v Borově u Německého Brodu, kde vychoval i obecnou školu. Na hlavní škole jihlavské přiučil se němčině a po té navštěvoval gymnasium v Německém Brodě, kde, jak sám doznává — "dostal svůj směr a tušení jakési síly v sobě". Roku 1838. jal se v Praze studovati filosofii a později theologii, leč pro rozpor života v semináři a svých názorů vzdal se úmyslu svého státí se knězem a po odmrštění žádosti za udělení místa profesorského vrhl se na studium jazyků a slovanských literatur a věnoval se výhradně spisovatelství. V době té stýkal se a nejpřednějšími muži nejen českého, ale i polského a ruského národa. Příležitost ku navázání styků těch našel na cestách po Haliči a Rusku a pak v domě moskevského universitního profesora Št. Ševyrova, kde působil rok jako vychovatel. Mezi tím zemřel mu otec a Havlíček, prohrav se z bolesti své, jal se psáti výtečné "Obrazy z Rus". R. 1845. trvale přesídlil do Prahy, kde pilně překládal z ruštiny a psal výborné původní epigramy a břítké literární kritiky (v "České Věce"). Útočil hlavně na všechnu literární sentimentálnost (Tyl) a nečinné vlastenečství. Fr. Palacký s ním souhlasil a jeho příspěvkem stal se Havlíček redaktorem "Pražských novin" a přílohy "Česká Věsta", ve kterýchžto listech zrodil se českému lidu skutečně první a největší žurnalista.

I v poslední předběžné nevolnosti jako ten dovedl vštěpovati lidu zdravé názory a pravdy s vysvětlivkami základních pojmů politického života. Hrdinské zápasy nečetných Iránů byly mu v době té nejen vzpruhou, ale i vodítkem. Jakkoli noviny jeho byly polovládání, Havlíček přece jen probouzel kolem sebe ducha národního a čistě vlasteneckého a spolu i zájem o českou literaturu, tuze sebevědomí, hrdost a troufalost našeho národa bíčováním vši neschůzí a nepodnikavosti. Bylo mu proto snáseti četné policejní útlaky zvláště pro neohrožené domáhání se české školy průmyslové, pro chválení liberálního tehdy papeže Pia IX. a pro poukazování na národní snažení Italů.

Leč záhy potom, když se oznil, pojav za manželku Julii Sýkorovou, nadešel v Rakousku netušený dějinný obrat. Padla censura a slíbena konstituce. Havlíček však svobodě, již se nám dostalo prý jenom z tísne, mnoho nevěřil. U-pozorňoval, že by bylo moudré vy-mocí na Vídní přitvářiti, že nám neprekázala žádnou mílost, ale že nám vračí jen staré dědictví naše. V té době vzdal se místa a příspě-ním hr. Vojt. Deyma založil své vlastní "Národní Noviny", pro které vyslovil program své práce a zásad požadavky skutečné rovnosti národnosti, spojení koruny zemí našich, zrušení feudálních práv, rovnosti všech stavů před zákonem, zavedení poroty, odpovědného ministerstva pro naši korunu, všeobecného sněmu celého národa, národní gardy a úplné reformy všech škol a úřadů. Zvlášt-ní důraz kladl na to, že politická svoboda bez národní nemá ceny a u kterého národa je cizí jazyk v úřadech, ve školách a v životě, tam že není ani pravé svobody ani demokracie, ale že je tam nejhor-ší aristokracie jazyka. Hr. Lev Thu-n z rozkazu vlády rozepsal teh-dá v království českém volby poslanců do parlamentu frank-kurtského, kterým běželo o zabra-ní Čech do Všenémecka, ale Hav-líčkovou zásluhou, jeho horlivou agitací a prosulou písní "Šešulka nám píše" volby ty nikde se ne-provedly. Havlíček za účelem tím vydal se i do Polska a do Chorvatska a všude slíbena mu pomoe a podpora v jeho zá-mě-rech. Vrátil se do Prahy, našel tuto u velikém rozčilení, kterému následovala památná pětidenní revoluce a tuhé sevěření Prahy stavem obželení. Sotva se bouře stihla, Havlíček jal se u vydávání novin pokračovati a za přímou neblabých pražských úřadostí při-mo označil osobu vrchního velite-le pražské posádky, knížete Win-dischgrastze. Stejně důrazně po-trávil i místodržitele hr. Lva Thu-na, na kterého nalhal, aby neotá-lel se zvoláním českého sněmu, v kterémto době zvolen byl poslan-

Za Karlem Havlíčkem Borovským.

V úpomínku na odhalení pomníku jeho v Chicagu, Ill.

cem za Čáslavsko. Leč pro své různé vystupování publicistické byl v noci 8. července zatčen a u-vězněn. Téhož dne však byl v pěti venkovských okresech zvolen za poslance a po pěti dnech, byv propuštěn, jel do Vídně na říšský sněm. Tam se mu však nelíbila jalovost, kterou projevoval ve svých bystrých úvahách, jež posí-lal denně do svých novin, jichž re-dakci svěřil zatím V. Nebeskému. Havlíček v době té vystupoval i proti vši ukvapenosti a přemáhle-nosti a šel tak daleko, že lid jej podezřívá i z toho, že se zaprodal vládě. Když pak tato r. 1849. rozehnal říšský sněm kroměřížský a oktrojovala ústavu, Havlíček byl první, který se postavil do nejrozhodnější opozice a zkriti-soval ústavu-tak ostře, že byl za to vládou pohnán před porotu. Havlíček však, ačkoli se hájil sám, byl shledán nevinným a propu-štěn na svobodu. I potom radil k rozvážnosti, tvrdí, že český lid na revoluci nijak nestačí. V té době vláda pokoušela se "Národ-ní Noviny" jeho zakoupiti, ale marně. Nešlo-li to po dobrém, mělo to jíti po zlém. Dne 9. čer-vena 1849 byly noviny jeho zastave-ny, načež na slib, že se Havlíček bude mírniti, k vydávání znovu připuštěny. Leč i tu byl Havlíček stále pronásledován a stibán pro-pobuňování mysli všeho lidu, až konečně vláda dne 17. ledna 1850 zrazila "Národní Noviny" nado-bro a spolu s nimi i satiricko-hu-moristickou přílohu "Šotek", do kterých Havlíček vložil nejvíce svých výtečných epigramů.

Havlíček bez novin existovati

KAREL HAVLÍČEK BOROVSKÝ.

PAMÁTKA HAVLÍČKOVĚ.

Ve staré vlasti bojoval jsi boje a lánal pouta, trhal řetězy, ně sám jsi padnul, aby vítězi nadále vředeem sláva byla Tvoje.

Lid k svobodě a Sebe v nepokoje vodil jsi vůdce s vlastní askezí... Bylať Tvá láska věro bez mezí a jenom tou's moh' prosadití svoje.

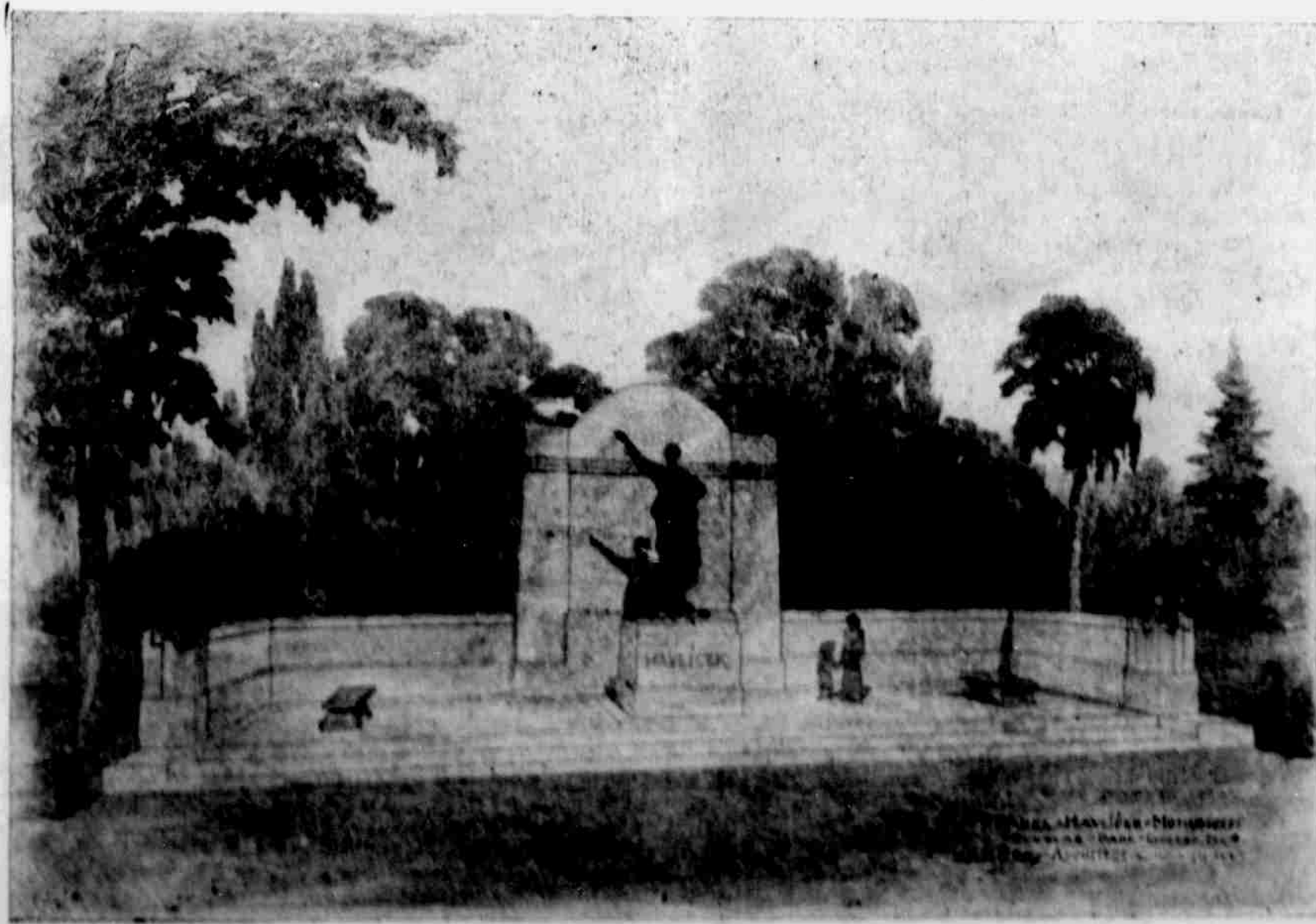
A prosadil's... Dnes lid Ti za to vděčí a s láskou Tě až tady vzpomíná v důstojném skutku, ne jen liché řeči, při němž se chvěje sladce divnou křečí. Vzpomínka na Tě krev nám prolíná a o tom, že v nás dosud srdce, svědčí.

A. J. H.

POMNÍK KARLA HAVLÍČKA BOROVSKÉHO PŘI VZTYČENÍ.

Zapůjčeno laskavostí denníku "Svornosti."

POMNÍK KARLA HAVLÍČKA BOROVSKÉHO PŘI ODHALENÍ.

Zapůjčeno laskavostí denníku "Svornosti."

nemohl a proto, když se mu ko-nečně v osobě vlasteneckého knih-tiskaře Fr. Procházky v Kutné Hoře podařilo najíti spřízněnou duši, jal se vydávati "Slovana", dvojlýdenník to, za spolupracov-nictví jediného Kodyma. Hned první číslo bylo zabaveno, ale Havlíček neohroženě i nadále ne-milodárným sarkasmem bíčoval hrů Vídně s námi a smělou odva-hou bránil věc svobody, pokroku a osvěty svého národa proti vši reakci. Jakoby tušil, že píše pí-seň labutí, vštěpoval lidu zásady politické síly a vážnosti, které se nám od vlády dostane nikoli z přízně, ale dle moci naší z — bá-zně. Nabádal k udržení svobodo-myslnosti ve smyslu svobody ná-rodní a osobní a krásně vyjádřil názory svoje o slovanské myšle-nce, kterou přivedl k úplné plasti-čnosti, přimlouvaje se všude za vzá-jemnost a za úplnou emancipaci od všeho němečtí. Svými "Kut-no-horskými epistolami" popudil pak proti sobě Vídeň poznovu a když se Havlíčkovi dostalo druhé vládní výstrahy, tu on sám dne 14. srpna 1851 napsal: "Tě rado-sti nikomu jinému dopřátí nehod-láme, aby "Slovana" zapověděti mohli; proto sobě sami nyní zapo-vídáme "Slovana" a toto číslo budíž poslední jeho číslo. Dva-krát již zapověděli "Národní No-viny", po třetí ať aspoň toho sa-jím nedostane..."

Po té odejel s rodinou do Ně-meckého Brodu a chtěl se věno-rvat hospodářství. Byl však zno-vu zatčen a pohnán před porotu kutno-horskou. Ta však jej k

radosti všeho lidu osvobodila. Ra-dili mu k útěku z Rakouska, ale Havlíček zůstal. Tu mimo vše nadání byl v noci, dne 16. prosin-ce 1851 z rozkazu ministerstva násilím vyrván ze středu rodiny a zavezen do Tyrol jako vyhane-c. Cestu tu a pobyt v Brixenu vypsal ve svých prosulých "Ty-rolských elegiích". Ve vyhnanství byl pod přísnou dohlídkou. Proš se tak dělo, zůstalo vládou nevy-světleno. V té době napsal i hu-moristickou balladu "Král Lá-vra" a komické epos "Vladimír-ův křest". Psal si pro ženu a deuru. Bylo mu to dovoleno, a obě přijely. On sam pak osud svůj snášel lehčeji. R. 1854. však žena jeho se rozmenohla na sou-choťiny a musela se s deurou vrá-titi do vlasti. Pobyt jeho v Bri-xenu stal se mu pak nesmesitel-ným. Na silné nalehání švakra jeho Jaroše a jiných přátel byl Havlíček dne 27. dubna 1855 propuštěn na svobodu s výhradou, že může žiti jen v Německém Brodě. Vrátil se tedy a dověděl se, že mu žena — zemřela. Téžce ránu tu nesl. Churavěl a churavěl, až konečně zachvácen byl chrlením krve. Na zakročení lékařů bylo mu dovoleno léčiti se v lázních Šternberských, odkud, když byl v horoře požil najednou osm mor-fiových prášků, byl v bezvědomí pře-vezen do Prahy a sice do bytu svého švakra. Tam pět dní ležel v agonii a již ani svou deuru nepo-znal. Jeho poslední slovo bylo "Julie". Dne 29. července 1856 odpoledne dával znamení, že by rád psal, ale nemohl. Zemřel o 5. hodině odpolední, oplakáván ná-rodem, jenž v něm ztratil jednoho z největších synů...

Karel Havlíček Borovský v ná-rodě našem zaujímá zvláštní a vý-lučné místo. Toto si nezískal ani svou žurnalistickou činností, kte-rá vládě byla pravým postrachem a lidu mohutnou vzpruhou k dal-ším a vytrvalým bojům a zápasům, ani svou činností politickou, kte-rou lidu svému prospíval, ale sám sobě nesmírně škodil. Byla to je-ho zásadní láska k národu a vlasti, která mu v dějinách našich a v srdečích všeho lidu pojistila mí-sto nejštěstnější.

Lid totiž poznal v Havlíčkovi svého otcovského přítele, upřim-ného učitele a rádce a vůdce nej-nezůstavnějšího. Lid věděl velmi do-bře, že Havlíček schopností svých mohl využítkovati ku svému vlast-nímu prospěchu daleko jinak a lé-pe. Věděl, kdyby byl povolnějším a přistoupil jenom na nepatrný kompromis s vládou, že se mohl státí vysoce postaveným státní-kem, kterého by snad ani minister-ské křeslo již v tehdejší době ne-bylo minulo. Vláda onu stála a chtěla jej míti za každou cenu. — Několikrát jej přemlouvala, sli-bovala mu, kupovala jej a vyhro-žovala mu, ale Havlíček hrdě vždy a všude odpovídal tím pověstným: "Přislibujte si mně, domlouvajte si mně, vyhrožujte si mně, přece zrádceem nebudu."

A lid svůj taky nezradil. Stál při něm do poslední chvíle a ra-ději v cizinu šel do smutného vy-hnanství, v něm trpěl a sešedivěl, než aby dopustil, aby se kdy mo-hlo říci o něm, že zradil zájmy li-du. Přilil jej miloval a z lásky i obět svého života mu přinesl.

A proto lid zase miloval a je-ště dnes miluje Havlíčka. Český národ měl celou řadu velkých a slavných synů, ale pochybujeme, že by se kterýkoli z nich dovedl více a silněji zapáati v srdce všeho lidu, jako to dokázal Havlí-ček. Ku konci svého článku pod-otýkáme, že veškeré spisy Kar-la Havlíčka Borovského byly vy-dány již v několikrátém vydání. — První byl to "Svatobor," který r. 1870 českému lidu dal všechny sebrané spisy. Redigoval je V. Zelený. Další sebrané spisy jeho vyšly nákladem K. Šolce v Kutné Hoře r. 1890 za redakce K. Tůmy a Zeleného. Jednotlivě vyšly v Praze po různu. Životopis jeho napsal v "Čase" r. 1860 dr. A. Krása a Km. Tonner (ku slavno-sti borovské). E. Sojka v "Našich mužích" (1864) a K. Tůma (Kut-ná Hora, 1885) a Paměti o Havlí-čkovi M. Veselský r. 1886. Vedle toho napsána o něm i celá řada monografií, ze kterých nejvíce na seho upozornila monografie dr. T. Masaryka a dr. Z. Tobišky. Hav-líčkovy spisy nemohou by scházeti v žádné české knihovně.